כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת וישב ■ י"ז כסלו ה'תשע"א ■ 24.11.2010 ■ גליון מס' 97

תפוצה לכל קהילות ישראל

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל

מאמר שבעים וארבע בסידרה

/ הרב אהרן כ"ץ*

הרב יעקב משה חרל"פ

תלמיד וחבר למרן הראי"ה קוק זצ"ל

בתוך מעגל תלמידיו הקרובים של מרן הרב קוק זצ"ל יוצרי תנועת "תחיית הקדש בארץ ישראל" יש למנות באופן מיוחד את הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל, מראשי הישיבה שהקים הרב קוק בירושלים עוד בימי חיי חיותו וראש הישיבה לאחר פטירתו של הרב.

הרב חרל"פ נולד ביום כ"ט בשבט תרמ"ב (1882) לאביו הרב זבולון חרל"פ שהיה דיין בבית דינו של המהרי"ל דיסקין בירושלים. בצעירותו למד תורה בעיקר אצל אביו וזכה לקירוב אף על ידי הרב מבריסק, המהרי"ל דיסקין, אלא שלאבון ליבו עוד קודם שמלאו לו שש עשרה שנים נפטרו שני גדולי התורה הללו. בערב ראש חודש שבט תרנ"ח נפטר המהרי"ל דיסקין לבית עולמו ותשעה ימים לאחר מכן נפטר גם הרב זבולון חרל"פ. בהקדמתו לספר "בית זבול" סיפר הרב חרל"פ שאביו הגיע לארץ ישראל עוד בשנת תר"י כאשר המשפחה עזבה כל אשר לה בפולין ונסעה לארץ הקדש בחירוף נפש ובחוסר כל. כאשר יצאה המשפחה בראשותו של הסבא ר' יצחק והסבתא מרת חיה עליהם השלום, יצאו עמו בני העיר ללוותו, והסבא עמד ורקד ריקוד של שמחה וכל בני העיר עמדו משתאים על השמחה של קיום המצווה של יישוב ארץ ישראל. באותה הקדמה סיפר הרב חרל"פ על הקירוב שחש מאת המהרי"ל דיסקין זצ"ל, אותו הוא מכנה "גאון הגאונים קודש הקדשים רבן של כל ישראל". על מצבו שלו אחרי פטירת המהרי"ל דיסקין ואביו הרב זבולון חרל"פ כתב: "אני אז בראשית אביב נעורי, דמיתי כאילו עולם חשך בעדי והרגשתי עצמי ככלי אובד". באותה תקופה נתקבל הרב חרל"פ ללימוד אצל הרב יהשע צבי מיכל שפירא, שאת ספרו המופלא "ציץ הקדש" זכה הרב להוציא לאור. (הספר יצא לאור בשנת תר"פ 1920). הרב סיפר שכאשר הגיע לירושלים הרב הגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל (בשנת תרס"ט) "מרוב החשק שחשקה נפשי לטעום מהלך עומק הנשגב של תורת אביו (המהרי"ל) התקרבתי אל בנו הגאון, והוא קבע איתי שיעורים גם בכתב יד קדשו אשר לנפלאות עומק מושגם אין חקר". כך סיפר הרב על החברותא שהייתה לו עם ר' חיים זילברברג, שהיה נכד בעל ה"זית רענן" שאתו קבע חברותא בלימוד ספר "שב שמעתתא" (לבעל קצות החושן).

> **"כמי שהיה ידוע כאחד מחשובי תלמידיו של הרב, מצא הרב חרל"פ את עצמו מעורב בחלק מן המאבקים הקשים שהיו בין הרב קוק למתנגדיו שבין חכמי ירושלים..."**

את המשמעות הגדולה בחייו ראה הרב חרל"פ בפגישתו עם מרן הרב קוק זצ"ל. המפגש הראשון ביניהם היה סמוך לעליית הרב לארץ ישראל, בחג שבועות של שנת תרס"ד. הקשר הראשוני ביניהם נוצר באמצעות הרב צבי פסח פראנק שהיה באותם הימים אף הוא ביפו. על פי הידוע לנו עוד באותו היום הזמין הרב את הרב הצעיר לביתו. על אותה הפגישה כתב הרב ביומנו: "נשמה אדירה גבוהה

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

הגזירה אמת והשתדלות שקר
מספרים על אישה תמימה אחת שהייתה מקשיבה כל שבת בעזרת הנשים לקריאת התורה, וכל שנה כשהגיעו בקריאת התורה...
המשך בעמ' 3

גדלות מתוך תורה
הרב הגאון רבי משה-צבי נרי"ה זצ"ל נודע כמנהיג מרכזי של היהדות הדתית בארץ ישראל בתחומי פעילות שונים...
המשך בעמ' 4

חוק וסדר רק מיקבץ קטן
לרגל היארצייט של הגרמ"צ נריה זצ"ל, הנה מקבץ קטן ביותר של כמה מתלמידיו שעיצבו ומעצבים את פניה הרוחניים של ישראל...
המשך בעמ' 6

שו"ת קיץ
שאלה: האם מותר לי לנגב את הדם בשבת בכוהל או במטפחת רטובה כאשר אני מגלה כתמים גדולים של דם קרוש?...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
שב"ר - שניאור בן רבקה
לפני שנלקח האדמו"ר הזקן למאסר מביתו, נכנס אליו גיסו, ר' ישראל קזיק ושאלו לעשות?...
המשך בעמ' 5

שביבים
■ בזכות הר"ן
■ אבוי להקפאה
■ משלוח קוויטל בשבת לצדיק להזכיר חולה מסוכן
המשך בעמ' 7

מאד נשמה כוללת אשר לא יחסר כל בה שהכל יאירו בה ועל ידה בכח חלקי התורה וסדרי היראה ובכל הקניינים הלאומיים, ציון וירושלים יחדיו...הצלילה בעמקי המים האדירים במי התלמוד והפוסקים בכל עושר הבקיאות החריפות ושכלול כל קנייני האומה ובניינה שיהיו מצד הקדש של נשמת ישראל ותעודתו הנצחית".

כמי שהיה ידוע כאחד מחשובי תלמידיו של הרב, מצא הרב חרל"פ את עצמו מעורב בחלק מן המאבקים הקשים שהיו בין הרב קוק למתנגדיו שבין חכמי ירושלים. כדוגמא נזכיר את האווירה הקשה שנוצרה סביב שאלת היתר המכירה בשביעית. הרב קוק כתב במכתב אל הרב חרל"פ ביום ו' מנחם אב תר"ע: "אני מצטער על צער נפשו היקרה שחושב שאקפיד עליו ח"ו. ידענא בכת"ר שכל מעשיו לשם שמים ואיך אפשר להקפיד עליו, אפילו אם יהיה איזה דבר נגדי. ובפרט שעניין חיזוק בית הדין צדק בעיר הקדש ירושלים הוא עניין נחוץ מאד ואם אפשר היה לי הייתי מראשי המוחים נגד הקמים עליהם להשפיל כבודם ומה עניין חילוק דעות בהלכה לפגיעת כבוד. ומה שנוגע אלי הנני תודה לאל מרוצה בכל עניין של עלבון, אפילו מצד המתכוונים להקניטני, ובייחוד שההוראה הזאת (של היתר העבודה וסחורה בפירות שביעית א.כ.) דומה היא לתענית חלום בשבת ולנזיר לדעת התוספות דאף על פי שהמצווה לדעתי גדולה מן החטא, צריך כפרה ויהי רצון שיהא זה לכפרה".

בחודש אלול תר"פ יצא בדפוס לונץ בירושלים חוברת בשם "טובים מאורות". החוברת יצאה לאור על ידי אייזיק בן טובים וכוללת מכתב מאת הרב יעקב משה חרל"פ אל אותו יהודי ששמו היה אייזיק בן טובים. הרקע למכתב היו כתבי, "אורות התחייה" של הרב קוק שבהן דיבר בין היתר על שבח ההתעמלות ועל מעלתם של בוני הארץ שלא מבין שומרי התורה והמצוות. בתוך דבריו כתב הרב (בפרק ל"ד של אורות התחייה): "ההתעמלות שצעירי ישראל עוסקים בה לחזק את גופם בשביל להיות בנים אמיצי כח לאומה היא משכללת את הכח הרוחני של הצדיקים העליונים העוסקים בייחודים של השמות הקדושים, להרבות הבלטת האור האלוקי בעולם ואין גילוי אור אחד עומד בלא חברו כלל ודוד עשה משפט וצדקה לכל עמו ויואב בן צרויה על הצבא, ולא נענש אבנר אלא מפני שעשה דמן של נערים שחוק, אבל שיצחקו הנערים לחזק כחם ורוחם בשביל גבורת האומה בכללה, עבודת הקדש הזאת מעלה את השכינה מעלה מעלה, כעלייתה על ידי שירות ותשבחות שאמר דוד מלך ישראל בספר תהילים. אלא שעל ידי הכוונות העליונות עולה הנשמה הפנימית ועל ידי המעשים המאמצים את גוף היחידים לשם הכלל עולה הרוחניות החיצונית ושניהם יחד משכללים את סדרי הקדושות כולם בהבלטת אפיה של האומה בפרשה הקטנה שכל גופי תורה תלויים בה, בכל דרכיך דעהו".

בפרק י"ט של אורות התחייה כתב הרב קוק: "סדר הגאולה ותחיית האומה בארץ ישראל צריך ללכת על פי סדרי הנבואה של וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה, זרע אדם לחד וזרע המה לחוד, שלימות הצורה צריכה להברא. הנפשות הנוטות לבניין מעשי לישוב ארצי ולשאיפה מדינית, מוכרחות להווצר בכל הגוונים החזקים הצריכים למידה זו, והאנשים בעלי הנפשות האצילות מחיי הרוח ומעדני הנשמה המודיעים, ומזריחים את אור ה' העליון על האומה והעולם גם הם יצאו אל הפועל בכל מילואיהם". דברים אלה יצרו תסיסה קשה נגד הרב קוק בין אנשי ירושלים ועליהם נדרשה תשובתו של הרב חרל"פ. בתוך מחברת תשובתו, "טובים מאורות" כתב הרב חרל"פ: "אלה המהלכים הנה הנם ממגמות הקדש של רבינו אור האורות שליט"א אשר מאז הופיע אורו על שמי ארצנו הולך וקורא, לכו ונלכה באור ה' לעבוד בסוד אפיסת הרע לשרש אחר שורש ניקתו ולהטרידו כליל מן העולם. להכניס אהבה בלי מצרים לכל הקוד והנשגב ושנאה מוחלטת לכל מה שהוא נסיגה כל שהיא מאור תורת האמת על ידי ההכרה הבהירה שאין למו כל מציאות, ולגלות טמירין שבעומק חפץ נשמת ישראל גם באלה המעשים שלפי ראות העיניים, נאלחים ונתעבים המה. שאין זה רק מצד הצל אבל מצד העצם היא נטייה גדולה ואמיתית לגילוי אור ה' שהקליפה רק מקדמתו וצריכים לנסרה על ידי הגילוי הזה עצמו".

בהמשך קובע הרב חרל"פ אודות הדברים שאותם פרסם הרב קוק: "סגולה מיוחדת לדברים העומדים ברומו של עולם היוצאים מלב טהור וקדוש שפועלים רק לטובה וברכה וגם לאלה שעדיין אינן מסוגלים עדיין לעמוד על סודם של הדברים ולהבינם לאשורם אינם גורמים חלילה שום התרשלות חפיפת הקדושה החופפת על כל הדברים הרוממים מגנת עליהם שיועילו ולא יזיקו, ואדרבא מעוררים לכונן צימאון קדוש לדבר ה' להיכנס במעיל הקדושה להסתר שמה מכל הצללים החיצוניים. חיבה יתירה נודעת לנו על פי דרך הקדש הזה להיות קשור ודבוק בערכם הקדש של כנסת ישראל שכל כך עמוק הוא הכאת השורש של הקדושה הפנימית בכל אחד ואחד מישראל, עד שמבהיק ומאיר גם מבעד כל המסכים והחציצות, ואפילו מבעד אלה היותר גרועים ופחותים שלנו, מצד אור קדושת הכלל החופף בהכרח גם עליהם. ואם אמנם הועב עליהם צללים מסתירים ומכאיבים מבחוץ מאירים ומשמחים מבפנים. על פי הבנה זו באמת לא נפלאת היא להבין עד כמה ראויים המה בית ישראל לשמם: בנים אתם ל-ה' אלוק', גם בעת שפלותם וירידתם, בין כך ובין כך קרויים בנים, מפני שמצד פנימיותם הנם באמת כולם צדיקים ראויים לתהילה ותפארת, ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". שעה שאנו קוראים דברים אלה, תשעים שנה אחרי שנכתבו, אנו תמהים כמה מיוחד צריך להיות חכם ירושלמי שגדל בירושלים, במחיצתם של גדולי ירושלים של סוף המאה התשע עשרה, על מנת שיוכל להזדהות עם רעיונות שהיו זרים כל כך לחכמי אותו הדור. עד כמה רבים מחכמי ירושלים של היום הזה יתקשו לעכל דברים נועזים כאלה. אך יותר מכל מבטאים הדברים הללו את עוצמתו של הקשר המיוחד בין הרב קוק ובין הרב יעקב משה חרל"פ. בימי שבתו של הרב קוק בלונדון התגעגעו הרב והתלמיד מאד אחד לשני. הרב חרל"פ סיפר שבאחד מביקוריו על יד הכותל המערבי בימי שבתו של הרב קוק בלונדון חש תחושה עילאית, כמעט בת קול שאמרה לו "אילו הייתם היום שניכם יחד לא רק שהייתם מתעלים אלא מעלים ומתקנים את העולם כולו". אך טבעי הוא ששעה שגיבש הרב את תכנית מסעו לגליל, מסע המסעות המפורסם שיצא ביום י"ט בחודש מרחשוון תרע"ד, היה זה הרב חרל"פ מן המצטרפים למסעו של הרב קוק. בהספד שנשא הרב חרל"פ על הרב קוק, סיפר גם על אותו המסע: "התעוררתי באמצע הלילה וראיתי את הרב נישא בסערת רוח הלוך ושוב לאורך החדר. נחרדתי והתרוממתי, והרב ניגש ואחז בי. ידיו היו קרות כקרח ופניו בערו זהרו כלפידים ומפיו פרצו המילים: ר' משה יעקב איך וועט פארברענט פון אהבת ה' - ר' משה יעקב אני נשרף מאהבת ה'. אין ספק שקשר כזה בין הרב והתלמיד, בנו את השקפת עולמו המיוחדת על פי תורתו של הרב קוק. ניתן לומר שבכתביו ההלכתיים של הרב יעקב משה חרל"פ ניכרת בו הלמדנות העצומה אותה ספג מחכמי ירושלים שמהם למד מאז היה איש צעיר ובמיוחד מתורתו של הרב שפירא בעל הציץ הקדש, ואלו עולמן הרוחני נבנה בעיקר מן הידידות והקרבה למרן הרב קוק זצ"ל.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון גבוה לתורה אונ' בר אילן.
רב קהילת "דובב עוז" רמת גן.

הגזירה אמת והשתדלות שקר

/ הרב יעקב הלוי פילבר

מספרים על אישה תמימה אחת שהייתה מקשיבה כל שבת בעזרת הנשים לקריאת התורה, וכל שנה כשהגיעו בקריאת התורה לפרשת השלכת יוסף אל הבור ומכירתו, היתה פורצת בבכי, וכך נהגה מדי שנה בשנה, עד ששנה אחת כשהגיעו שוב לפרשת יוסף ואחיו, ושוב פעם שמעה שיוסף הולך אל אחיו, לא פרצה האשה בבכי אלא אמרה: מגיע לו! אחרי כל כך הרבה פעמים אין יוסף לומד את הלקח, אלא הולך שוב אל אחיו, אם כך הרי מגיע לו! כאותה אישה תמימה המאשימה את יוסף בהליכתו אל אחיו, חושבים רבים וטובים מאתנו עד ימינו, כאילו אנו בני האדם בלבד הם קובעים את מהלכי חיינו, ועל כן, לדעתם, רק מפני שיעקב ביקש מיוסף ללכת אל אחיו, ורק מפני הסכמתו של יוסף ללכת, ירדו אבותינו למצרים. כבר רש"י בפירושו לתורה רומז לנו שהליכתו של יוסף לאחיו היתה בעיקר פרי החלטתה של ההשגחה העליונה, כמו שכתב: "וישלחהו מעמק חברון - מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור מחברון, לקיים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים: 'כי גר יהיה זרעך'". ואכן אם אנו בוחנים את המהלך של יעקב ויוסף, הרי השפיות האנושית היתה צריכה לשלול את כל המהלך הזה. הן מצד יעקב שידע שאחיו שונאים אותו ומקנאים בו ככתוב: "ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר", כמו שפירש רס"ג: "שמר בזיכרונו את דבריו". ובגלל השנאה הזו היה צריך יעקב להימנע מלשלוח את יוסף אל שונאי נפשו. וגם מצד יוסף שידע ששנאתם אליו הגיעה עד כדי שאינם יכולים דברו לשלום, גם הוא היה צריך לסרב מללכת אל אחיו, ואפילו אם מפני מצות כיבוד אב אינו יכול לסרב לבקשת אביו, הרי לפחות מרגע שלא מצא אותם בשכם, שכבר מילא את שליחותו, היה יכול לשוב על עקביו, אבל יוסף מתעקש למצוא אותם, וכשהאיש המוצא אותו תועה בשדות שכם שואל אותו מה תבקש? הוא אומר לו: "את אחי אנכי מבקש אגידה נא לי איפה הם רועים", ורק דבקותו במטרה הביאה אותו לבסוף אל אחיו בדותן.

כך כתב גם הרמב"ן: "כי סיבות רבות באו אליו שהיה ראוי לחזור לו, אבל הכל סבל לכבוד אביו, ולהודיענו עוד **כי הגזרה אמת והחריצות שקר**, כי זימן לו הקב"ה מורה דרך שלא מדעתו להביאו בידם... להודיענו כי עצת ה' היא תקום". גם האחים למרות שהחליטו לחסל את יוסף, השתדלותם נגד עצת ה' לא הצליחה, ההשגחה העליונה היא המנהלת אותם, והם נעים ממחשבתם הראשונה להורגו, אל השלכתו אל הבור, ומשם לבסוף למכור אותו לישמעאלים, מה שהביא את יוסף למצרים. את המהלך הזה המשילו חז"ל במדרש (ב"ר פ' פ"ו): "לפרה שהיו מושכין אותה למקולין (בית מטבחיים) ולא היתה נמשכת - מה עשו לה? משכו את בנה לפניה והיתה מהלכת אחריו על כורחה. כך ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות (של ברזל), אמר הקב"ה: בני בכורי ואני מורידו בבזיון, אתמהה?! אלא הריני מושך את בנו לפניו והוא יורד אחריו על כורחו". ובמדרש תהלים (מזמור קח) הוסיפו: "כך קודם שבא יעקב למצרים כמה מנגנאות (תחבולות) נעשו, שיעשו אחי יוסף כל אותן הדברים כדי שירד יוסף למצרים, ואחרי כן ירד יעקב אחריו למצרים".

קביעתו של הרמב"ן: ש**"הגזרה אמת וההשתדלות שקר"** אינה אמורה בעיקרה בתחום הפרט, כי שם אנו אומרים: "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", ולבחירתו החפשית של האדם יש כר נרחב לפעילות. אלא היא נאמרה בעיקר בהקשר לאירועים הקשורים לכלל ישראל, ובמיוחד למהלך ההיסטורי של עם ישראל. אך גם בתחום הכלל לא כל השתדלות היא שקר, אדרבא חז"ל אמרו לנו: "עתידה בת קול להיות מפוצצת בראש ההרים ואומרת כל מי שפעל עם א-ל יבוא ויטול שכרו" (ויק"ר פכ"ז). אלא הכוונה היא לכל השתדלות המנסה למנוע או להפריע לעצת ה' אשר דבר טוב על ישראל, השתדלות זו היא שקר, ככתוב: "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". אלא אדרבא עלינו להיות שותפים לסייע לקב"ה להגשים את גזרתו. ועל כך כתב הראי"ה קוק (מאמרי הראי"ה עמ' 153): "סבורים אנחנו שבחכמתנו ובפקחות הפקחים שבנו באנו עד הלום (כוונתו לשיבת ציון בתקופתנו)... ואנו שוכחים כי לולא יד בעל-מלחמות, זורע-צדקות ומצמיח-ישועות, לא היו כל מפעלותינו פועלות מאומה, שוכחים אנו שהיד הסודית הזאת היא כל המפעל". ההיסטוריה הישראלית רצופה דוגמאות לאמרתו של הרמב"ן: "שהגזרה אמת וההשתדלות שקר" כמו שראינו במלחמת ששת הימים, שאנו לא רוצים לכבוש את ירושלים ושולחים שדרים לחוסין מלך ירדן שיסלק ידו מהמלחמה וכל רע לא יאונה לו, אבל הגזירה היתה אחרת. וכן ראינו את הכלל הזה בהסכמי אוסלו, שחלקים בלתי אחראים בעם ניסה להמר בביטחונו וקיומו של העם, להביא אל ביתנו את מבקשי נפשנו, ולבטל את שובו של עם ישראל לארצו, וגם כאן ראינו מה היתה סופה של ההשתדלות השקרית הזו. וכך הדבר ממשיך בכל הניסיונות האחרונים להחזיר אחורה את גלגל הגאולה וגם כאן אנו תקווה כי **"הגזרה אמת והחריצות שקר"**.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

גדלות מתוך תורה

/ הרב צבי-אלימלך נויגרשל

לרגל מלאת ט"ו שנים להסתלקותו של הרה"ג משה צבי נריה זצ"ל, אנו חוזרים ומפרסמים את מאמרו של הרב צ. א. נויגרשל שליט"א שראה אור בשנה שעברה, לטובת אלפי הקוראים בארץ ובחו"ל, שנוספו ל"בסוד שיח" במהלך השנה החולפת.

הרב הגאון רבי משה-צבי נריה זצ"ל נודע כמנהיג מרכזי של היהדות הדתית בארץ ישראל בתחומי פעילות שונים, ובראש ובראשונה בתחום החינוך. הוא הנהיג את המהפכה החינוכית-תורנית והוכתר כ"אבי דור הכיפות הסרוגות". בוגרי הישיבות והאולפנות אשר יסד מגשימים חיי תורה ומצוות בכל תחומי החיים במדינת ישראל העצמאית.

יסוד ושורש לכל גווני אישיותו שנתגלתה בכל תחומי הפעילות הוא המימד של גדלות בתורה ועמלה של תורה. מימד זה הוא הבחינה של "דינרי זהב" שהיו לו, והם שבחו הגדול. המימדים האחרים הם בבחינת "דינרי כסף" (עיין מס' ברכות, דף לג, ב), הם בבחינת "נובלות חכמה" בהם זכה. "הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר" (מס' סנהדרין דף צט, ב, וכתב רש"י שם, ד"ה נפש עמל עמלה לו: "מפני שעמל בתורה תורה עומלת לו").

כל ימיו, גם כאשר היה במרכז הפעילות הציבורית, היה נתון באווירה של לימוד תורה, בעמלה של תורה. גם כאשר פעל במרחבי החיים מחוץ לכותלי בית המדרש הוא ישב באוהלה של תורה. מראשית חינוכו בבית אבא הבינו מדעו כי השלמות העליונה של איש ישראל היא להיות תלמיד חכם גדול בתורה. בכל שנות פעילותו הענפה לקח מעת לעת "פסקי זמן" של הסתגרות לשם לימוד תורה. באותם זמנים למד ברצף שעות רבות מתוך התמסרות מלאה והתנתקות גמורה מכל עיסוקיו. תקופות אלה היו, כפי שהתבטא, המזון לנפש, מקור האנרגיה של כל מהלך חייו. "זכות אבותי ורבותי עמדה לי שעם רוב הטרדות... לא מנעתי עצמי מבית המדרש וזכיתי ב"ה ללמוד וללמד... כמו"כ נמצא בס"ד זמן להעלות דברי תורה על הכתב להתקנים לדפוס ולפרסמם" (ראש מילין לספרו "צניף מלוכה").

תורת הרמ"צ זצ"ל הייתה "תורת חסד", ללמוד על מנת ללמד. הוא תבע מעצמו ומאחרים את תביעת רבו מרן הראי"ה קוק זצ"ל - "הבו גודל לאלוקינו", כלומר, להגדיל תורה ולהאדירה, לחדש חידושי תורה ולהצמיח גדולי תורה והוראה. במשך למעלה מחמש עשרה שנה לימד ב"קול ישראל" שיעור בגמרא. לא דרשות, לא אמרות על פרשת השבוע, כי אם לימוד דף גמרא וסוגיות תלמודיות. הוא הפיץ תורה בהסברה מעניינת, ברורה, למדנית, מעמיקה ומדויקת. הוא היה חלוץ בהרבצת תורה לחוגים רחבים בישראל. שיעורים אלה נתנו לו את ההזדמנות להיכנס "שני פתחים" לבית המדרש ולחדש בסוגיות רבות בש"ס. פירות שיעורים אלה נמצאים בספרו "ענבי פתחיה".

מתוך גדלות בתורה זכה לתקיפות דעת, כאחד מתקיפי קמאי, בעומדו על משמרת ההלכה ופסיקתה על פי המסורת המקובלת אצל גדולי ישראל מדור דור. הוא נאזר בגבורת רוח והצטייד בכל כלי מלחמתה של תורה כאשר יצא ראש וראשון למאבק נגד הדורשים "יוזמה לחקיקה דתית חדשה", הטוענים כי אין בכוחה של ההלכה ודרכי פסיקתה המקובלים לענות על צורכי הנהלת מדינה יהודית בעידן המודרני. בתשובתו הברורה לאלה ("קונטרס הויכוח") קבע ברורות כי "היהדות הדתית מוכנה להגשים את כל המשימות" של ניהול מדינה עצמאית מודרנית על פי ההלכה, וכפי שכתב רבו הראי"ה: "וכל דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים יוכרו למהלכי חיים עצמיים שאי אפשר כלל לחיים לאומיים רעננים בלעדיהם" (אורות התשובה, פרק ו, ג).

במלוא שיעור קומתו הופיע במאבקו בכתב ובע"פ למען משפט התורה במדינת ישראל. הוא סבר שאין להעלות על הדעת גאולת ישראל ותפיסה של "ראשית צמיחת גאולתנו" ללא החזרת עטרה ליושנה וקביעת משפט התורה כשיטת המשפט המוכרת במדינת ישראל. הוא האמין באמונה שלמה ובלבו תקווה גדולה כי גם לציבור הלא-דתי "יתברר ויתאמת שתורה ומצוות אינן עניינו הפרטי של הציבור הדתי אלא נשמת חייהם של ישראל ועניינה החיוני של המדינה כולה". מיד עם הקמת המדינה פרסם סדרת מאמרים בעיתון "הצופה" בהם דן בנושא של "תורת העם והמדינה", או "משפט המלוכה", כלשונו.

הגראי"ה קוק זצ"ל כתב: "תכונתה של ההסתכלות הרוחנית היא סקירת הכל ביחד" (אורות הקודש א, עמ' מא). עלינו להכיר את "הכל ממקור הכל" (שם, עמ' ב), וכן "אין האמת מתגלה לאדם קטעים קטעים אלא ע"י הופעה כללית בבת אחת. וכל טורח הלימוד של הקטעים הוא בא להכשיר את האדם להופעה כללית זו" (שם, עמ' קעז). הרב נריה קיבל מרבו את ההסתכלות הכללית, את הראיה המקפת המאתרת את צורכי הדור והמוצאת את הדרכים הנאותות לספק צרכים אלה. היכולת לסקירה כללית מביאה להבנת מאורעות ההווה מתוך העבר ולקראת העתיד. סקירה זו נותנת את היכולת ליצור כלים חדשים התואמים את צורכי הזמן על מנת שישרתו את המטרה של "חדש ימינו כקדם" - חידוש על יסודות קדמונים.

הרמ"צ היה "שומר מצוות" - "בעל יכולת לראות ולחזות מראש, בעל כישרון לאחוז באמצעים למניעת קלקולים רוחניים... 'נפשי לה' משמרים לבקר', שמירת מצוות במובן זה מצביעה על כך שנפשו לה'" (הגרי"ד סולובייצ'יק, שומרים לבוקר, עמ' 85). הוא מסר נפשו לשמירת התורה ומצוותיה למען הדורות הבאים. על מנת להנחיל דרכיו לתלמידי המוסדות שהוקמו על ידו במסירות נפש, יש ללמוד את תורתו בעיון מעמיק וקבוע. תורה היא ולימוד היא צריכה. בזה יקוים תפקידו להיות מקור השפעה והדרכה רוחנית לדור, להיות קובע קנה מידה של המעלות הרוחניות לדור (עיין הנצי"ב מוולוז'ין, העמק דבר, דברים כח,נט, ד"ה והפלא ה').

סיפור לשבת

שב"ר - שניאור בן רבקה

{"י"ט כסלו, תאריך הסטורי הוא בתולדות תנועת החסידות הכללית ותנועת החסידות החב"דית בפרט. יום זה משמש מפנה כביר - ערך בהתפתחותה וגידולה של תנועת החסידות ומסמל את ניצחונה המזהיר ביותר בכל משך ימי קיומה עד היום הזה. י"ט כסלו, יום שחרורו של רבנו הזקן (רבי שניאור זלמן מליאדי מחבר התניא והשולחן ערוך ומיסד תנועת חב"ד) בשנת ה' אלפים תקנ"ט ממאסרו הקשה בפטרבורג בו נאסר על יסוד והפצת החסידות, הוכרז בין החסידים כחג ומועד כללי, ועד היום חגים אותו רבבות אנשים בכל רחבי תבל, בשמחה ובטוב לבב. י"ט כסלו הנו גם יום הסתלקות - הילולא של נשיא תנועת החסידות הכללית השני, רבי דובער הרב המגיד ממזריטש בשנת תקל"ג. לפני הסתלקותו, לקח הרב המגיד את ידו של רבנו הזקן ואמר לו: י"ט כסלו הוא יום ההילולא שלנו." ספר התולדות / הרב אברהם חנוך גליצנשטיין. להלן קטעים מתקופת מאסרו של האדמו"ר הזקן. שאול שיף}

לפני שנלקח האדמו"ר הזקן למאסר מביתו, נכנס אליו גיסו, ר' ישראל קזיק ושאלו לעשות? אתה- ענה לו הרבי - סע מיד, אבל מיד, לפטרבורג, ואיש אחר יסע תיכף ומיד לברדיטשוב למסור פדיון-נפש לרבי לוי יצחק.

הוראתו של הרבי נתמלאה מיד. גיסו ר' ישראל, נסע מיד לפטרבורג באותם מלבושים שהיה לבוש בהם בעת הכנסו לרבי. הוא היה לבוש אז בגדים משונים ומיוחדים. כמו כן לקח עמו פספורט של ידידו, מכיוון שהרבי אמר לו לנסוע מיד ולא היה לו זמן לנסוע לעירו באבינוביץ' לקחת את הפספורט שלו. איש אחר נסע לברדיטשוב, ומרוב חופזו שכח לשאול את הרבי לשם אמו. בבואו לברדיטשוב נכנס מיד אל רבי לוי יצחק, ויהי אך שמע רבי לוי יצחק את אשר קרה לאדמו"ר הזקן, נפל מתגולל על הארץ וצעק צעקה גדולה ומרה. האם הרבי היה טרוד בעת מאסרו- שאל רבי לוי יצחק. הן- ענה האיש. ההיה טרוד רק בחיצוניותו או גם בפנימיותו- הוסיף ושאל. רק בחיצוניותו ולא בפנימיותו -ענה האיש - כי ראיתי שאת נעלי הבית שכח לקחת ואת הטלית והתפילין לקח אתו.

רבי לוי יצחק שאל את השליח את שם אמו של הרבי, והאיש אמר ששכח לשאול לפני נסיעתו. על שולחנו של רבי לוי יצחק היה מונח באותה שעה חומש. הוא פתח אותו ונפתח לו בפרשת מקץ בפסוק: "וירא יעקב כי יש שבר במצרים". ויאמר הברדיצ'בער: "שבר" ראשי תיבות: שניאור בן רבקה. ואכן כיוון אל האמת.

*

אחד השרים שביקר את הרבי במבצר הפטרופבלי והתרשם מאוד מאישיותו, פהנה אליו באחד הימים ואמר: הייתי רוצה לעשות בשבילך איזו טובה ולוא הקטנה ביותר. הגד נא לי מה לעשות למענך. ענה לו הרבי רצוני כיום להודיע לבני ביתי שהנני בחיים ב"ה ומקוה שהשי"ת יוציא לצדק דיני. שאל השר: ואיך אוכל לעשות זאת, הרי המלשינים יהודים הם וכיצד אדע מי הוא מה? אמר לו הרבי: אם תפגוש בעיר יהודי המתהלך בלבושים משונים, דע שגיסי הוא ושמו ישראל קזיק. כי לפני שנלקחתי לכאן אמרתי לו לנסוע מיד לפטרבורג כמו שהוא עומד, ובטח קיים את דברי. השר נסע ברחובות קרית מלך רב, עד שנזדמן לו לפגוש בר' ישראל הנ"ל. ויקראהו וישאלהו לשמו, והוא נקב בשם האיש הרשום בפספורט שנטל עמו כמסופר למעלה. ויאמר לו השר: משקר אתה, ונסע לדרכו.

ר' ישראל קזיק התפלא מהמפגש הזה וילך אל החסידים המפורסמים ויספר להם את אשר אירעו והבינו שאין זה דבר ריק וכי נשלח על ידי הרבי ואתחלתא דגאולה הוא. סוכם שלמחרת ילך גם כן ברחובות קריה אולי יזדמן עוד הפעם השר ואם ישאלהו לשמו יאמר לו את שמו האמיתי וכן עשה.

כשביקר השר שוב אצל הרבי, סיפר לו שפגש את האיש כפי שתואר, אלא שהלה נקב בשם אחר. הבין הרבי שזהו מסיבת הפספורט שאינו שלו המוחזק בכיסו. ויספר לשר מדוע גיסו לא הזדהה בשמו האמיתי ויבקשו לנסות שוב לפגוש את גיסו. השר מילא בקשתו ואכן נזדמן לו לפגוש את קזיק. וישאלהו לשמו ויאמר לו את שמו האמיתי ולא הגיב השר כלל רק המשיך בנסיעתו לאט לאט. ר' ישראל הלך אחריו עד שבא לבית דירתו ור' ישראל נשאר עומד בחוץ. פתאום ראה שמחלון השר נפל אבטיח והבין שזהו בשבילו והגביהו וילך אל החסידים שם פתחו את האבטיח ומצאו בו פתק קטן כתב יד קודשו של האדמו"ר הזקן וכתוב בו: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. כך נודע שהרבי בחיים וכי יש תקוה.

*

הצאר אלכסנדר הראשון היה איש טוב לב ואוהב מישרים. בהתחלת מלכותו היה טוב ליהודים ואחר כך נשתנה לרעה, אבל בכל זאת היה טוב יותר בטבעו מאחיו ניקולאי שהיה איש רע ומושחת במידות, היה אכזר ואדוק באמונתו. בימים האחרונים שהרבי ישב במאסר (כנראה במאסר השני, באסרו חג סוכות תקס"א) הובילוהו מלשכת החוקרים אל בית מאסרו. הנער ניקולאי אחי אלכסנדר שיחק אז בחצר עם אחד מבני גילו הנערים מזרע המלוכה ולהיותו אכזר בטבעו היה נושא עמו תמיד שוט. כשראה את הרבי התריס כנגדו עם השוט כדי להפחידו. הרבי התבונן בו במבט חד וההבטה פעלה על הנער האכזר חלישות גדולה עד כי נפל השוט מידו וישפיל את עיניו ויוריד את ראשו, ויאמר למחנכו כי פג לבו בקרבו מחרדת ההבטה שהאסיר הסתכל בו.

(ספר התולדות)

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

רק מיקבץ קטן

לרגל היארצייט של הגרמ"צ נריה זצ"ל, הנה מקבץ קטן ביותר, שלא לפי סדר האלף בית, של כמה מתלמידיו שעיצבו ומעצבים את פניה הרוחניים של ישראל

- **הרב פרופ' נחום רקובר**, חתן פרס ישראל, ומבכירי חוקרי המשפט העברי בדורנו.
- **הרב חיים דרוקמן**, ראש ישיבת אור עציון, ראש ישיבות בני עקיבא וראש מינהל הגיור במשרד ראש הממשלה לשעבר, חבר הכנסת לשעבר.
- **הרב דב ליאור**, רב יישוב בקריית ארבע וחברון וראש ישיבת ההסדר בקריית ארבע.
- **הרב זלמן ברוך מלמד**, ראש ישיבת בית אל ורב היישוב בית אל ומייסד ועד רבני יש"ע.
- בנו **הרב נחום נריה**, ר"מ בישיבת הכותל וכיום ראש מוסדות תורה בציון בירושלים.
- **הרב אפרים צוקרברג**, ראש ישיבת תפארת צבי ירושלים.
- **הרב צפניה דרורי**, רבה של קריית שמונה וראש הישיבה שם.
- **הרב חנן פורת**, חבר הכנסת לשעבר. ישיבת הקיבוץ הדתי.
- **הרב יעקב פילבר**, מייסד ישיבת ירושלים לצעירים שליד מרכז הרב. מחבר ספרים רבים אודות תורת הרב קוק. לשעבר הרב של קיבוץ חפץ חיים.
- **יונה גודמן**, מזכ"ל בני עקיבא (לשעבר), ראש תחום חינוך אמוני במכללת אורות ישראל.
- **השופט צבי טל**, שופט בית המשפט העליון בישראל, ויו"ר ועדת טל.
- **הרב יעקב אריאל**, רב העיר רמת גן.
- **פרופ' דב לנדאו**, פרופ' אמריטוס, לשעבר ראש המחלקה לספרות משווה באוניברסיטת בר-אילן ומפקח מרכז על הוראת ספרות ולשון עברית.
- **הרב ירחמיאל ויס**, ראש ישיבת ירושלים לצעירים.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

אליצור ג. מבית שאן שואל: יש לי עור פנים רגיש ביותר, ולעתים נפער בפניי פצע והוא זב דם. האם מותר לי לנגב את הדם בשבת בכוהל או במטפחת רטובה כאשר אני מגלה כתמים גדולים של דם קרוש? אם לא אנקה, פניי יהיו מכוסים בכתמי דם גדולים, ויהיה לי לא נעים ללכת לבית הכנסת.

תשובה: אעתיק מספר שמירת שבת כהלכתה[א] את ההלכה הקשורה לנידון זה:

'מותר לשטוף פצע שטחי במים או בנוזל חיטוי. ואם בא לנקותו, הטוב ביותר לשפוך את חומר החיטוי על הפצע עצמו, ואם צריך לצורך החיטוי להשתמש במטלית ישתמש בבד סינתטי, אשר אין בו איסור סחיטה. אין לו מטלית שכזו, יכול להשתמש במגבון לח או בצמר גפן לניקוי הפצע, אך ישפוך תחילה את החומר המחטא (בעזרת מטפטף וכדו') על הפצע וינקהו רק לאחר מכן, ואל יטבול את הצמר גפן או את המגבון בחומר המחטא...שכן בשעת הניקוי, בעל כורחו יסחט את הנוזלים שנספגו, וראוי להכין מערב שבת צמר גפן חתוך, ולהימנע מקריעת צמר גפן בשבת[ב].

א - פרק ל"ה סעיף י"ב (מהדורה חדשה)
ב - שם סעיף כ'.

שביבים / שאול שיף

בזכות הר"ן

הרה"ק מרוזין סיפר כי זקינו ר' פייביש מקרעמניץ זי"ע היה גאון אדיר וכגודל גאונותו כך הייתה התנגדותו למגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (יום ההילולא שלו חל בי"ט כסלו). לא אחת היה רואה כיצד מתאספים אנשים ושוכרים עגלה כדי לנסוע למעזריטש אל הרב המגיד ודבר זה ציער אותו, כיוון שידע כי הוא עצמו גאון ולמדן ואילו לגבי המגיד לא היה ברור לו כלל מה מידת ידיעתו במקצועות התורה. וקרה שר' פייביש נתקשה בהבנת הר"ן באחת הסוגיות וכמה שנים עברו ולא מצא תירוץ לקושייתו. עד שצם שלושה ימים רצופים ואז גילו לו מן השמים את הפירוש הנכון על הר"ן. או אז החליט לנסוע אל הרב המגיד להקשות לו הקושיה, וחשב לעצמו הרי העולם סוברים שהוא איש אלוקים ונראה אם יגלו לו מן השמים את הפירוש הנכון על הר"ן. מיד בהיכנסו אל הקודש פנימה אמר למגיד ממעזריטש: הנה שמעתי שהעולם קוראים לך רבי, אבל אני איני יכול בכך. רק אשאל אותך פירוש על הר"ן ואם תוכל לפרשו אקרא אותך רבי. והראה להרב המגיד את הר"ן וקושייתו עליו וסבר לתומו שוודאי יאמר לו להמתין כמה ימים עד שיעיין בסוגיה ואז ישיב לו תשובה. אלא שלא כמחשבתו כך היה. הרב המגיד התחיל תיכף ומיד לפרש לו העניין במתיקות ובנעימות כאדם האומר "אשרי". ר' פייביש נבהל ונשתומם איך על דבר שהוא היה צריך לצום שלושה ימים ענה לו הרב המגיד תיכף ומיד. נענה ואמר: אכן עתה גם אני אקרא לך רבי. באותה שעה נכנס לחדר בנו של המגיד, ר' אברהם המלאך, שעוד היה בחור, ואמר לו הרב המגיד לר' פייביש אתה יש לך בת ולי יש בן אולי נשתדך בינינו, והסכים ר' פייביש לזה וכך נעשה ר' אברהם המלאך לחתנו.

(האדמו"ר מניקלשבורג שליט"א)

אבוי להקפאה

ביום 24 בפברואר 1920, אישרה המועצה העליונה של מעצמות ההסכם המנצחות במלחמת העולם הראשונה, את הצהרת בלפור, והחליטה להכניסה כסעיף מיוחד בחוזה השלום עם תורכיה. המנדט על ארץ ישראל נמסר לידי בריטניה לנהל את ענייני ארץ ישראל בהתאם לתוכן ההצהרה.

כשהגיעה ידיעה זו לאוזניו של האדמו"ר מדרוהוביטש, רבי חיים מאיר יחיאל שפירא זצ"ל, קרא בקול רועד מהתרגשות גיל: "מזל טוב! סוף כל סוף הודה עשיו על הברכות", ופתח בריקוד נלהב.

את עומק דבריו של האדמו"ר מדרוהוביטש, בעניין הודאת עשיו על הברכות, הסביר לימים בנו, ר' אברהם יעקב זצ"ל בספרו "נתיבות שלום":

"הזוהר הקדוש מפרש "ויאבק" לשון אבק, ששולט האי אבק (זה האבק - ש.ש.) ושפלות ברוחו של עם ישראל, ולעניות דעתי זאת היא הסיבה הגורמת מניעות לגאול את הארץ ולקיים מצוות יישוב ארץ ישראל הנוהגת גם לפני הגאולה הקרובה לבוא במהרה בימינו. 'ושכיבין לעפרא' במצב שפלות יותר מדי, בפיתוי הס"מ שמתחפש, ומסיתן להימנע ממצוות בניין הארץ, ולעיניהם מראה כי מצווה היא שלא לעשות כלום, וכך הוא לוכד אותם, ושלטא האי אבק על ישראל, ואינם הולכים בדרכיו של יעקב אבינו שעשה תחבולות שונות והתחפש כניקלה, לבוא לרשת את הארץ גם לפני הזמן כמצוות השם... והזוהר הקדוש מבשר לנו, כי בזמן שיתחיל לזרוח השחר של הגאולה, ייפסק מצב השפלות מעם ישראל והגאולה תבוא קמעא קמעא...

זה שאמר יעקב לשרו של עשיו: 'לא אשלחך כי אם ברכתני', פירש רש"י ז"ל: הודה לי על הברכות, שבירך לי אבי ועשיו מערער עליהם. וכל הרמזים הללו זכינו ברוך השם לראות בזמן אתערותא דלתתא לגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו, שכל הממלכות הודו בזכיות עם ישראל על ארץ ישראל, והוא לפי אמו"ר זצ"ל הביטוי להודאתו של עשיו בהברכות.

ועלינו רק להתגבר על כל המעצורים והמכשולים, ששרו של עשיו עוד שם על דרכינו וכמו שהבאתי בהקדמה בשם ספר חרדים, כי עיקר החטא שעליו נגלינו היה כי מאסנו בארץ חמדה, והתיקון יהיה כי נרצה אבניה ונכונן את עפרה... וכאשר נתקן המעוות הזאת ונעסוק בבנין הארץ, בכל לבבנו ונפשנו, בחומר וברוח, נזכה לקץ הישועה ברה כחמה, איומה כנדגלות, בעזרת הצור שתמים פעלו".

(מרוז'ין לציון - מנחם קמפינסקי)

משלוח קוויטל בשבת לצדיק להזכיר חולה מסוכן

(מתוך בירור הלכתי של גאב"ד נוה אחיעזר, בני ברק, הרב יעקב משה וים שליט"א)

בקרב חסידים מקובל להזכיר שם החולה ואמו בקוויטל כידוע. ומפורסם מה שכתב בשו"ת מהרש"ם: 'ועובדא ידענא בעיר מולדתי בזלאטשוב, שהי' חולה מסוכן, ובאותו זמן הי' מו"ר הגה"ק מוהר"ש אבד"ק בעלז זצ"ל משובתי ש"ק בבראד, והתיר דיין אחד לכתוב ע"י גוי בשבת קודש שם החולה ואמו, ושלח לבראד, והרעיש הגאון מהר"ש קלוגר ז"ל, ופסל את הדיין מלהורות עוד. וכבוד מו"ר הגה"ק הנ"ל מבעלז נתרעם ג"כ על הכותב, ואמר עכשיו אני מחויב להתאמץ שישיג החולה רפואה שלא יוגרם על ידי חילול ש"ק, וכן הי' שנתרפא'. - והאריכו הפוסקים בעניין זה...

וכך כתב הגר"ש קלוגער ז"ל (ובחרת בחיים, פז - עץ החיים קפ): הציקתני רוחי לא אוכל אדומה על חלול שבת אשר משפטה כאש בוער בקרבי, על הוראה הרעה ומקולקלת אשר נעשה בקהלתכם בשבת העבר, אשר הורה מורה אחד לחלל שבת בחילול אחר חילול. לכתוב בשבת קוויטל, ושיסע יהודי יותר מג' פרסאות, שהוא דאורייתא, ובסוסים של יהודים, ובשליחות מעות חוץ לתחום, אשר גם לפי דעתם היה אפשר למעט בכמה מלאכות, ולשלוח ע"י אינו יהודי. והוסיף עוד חטא על פשע, ששלחו שני אנשים יהודים לשני מקומות עם פדיונות. והנה הוראה זו מקולקלת מתחילתו מאוד מאוד, כי אף דדין זה פשוט דפיקוח נפש דוחה שבת, אך לא הותר רק ברפואה שהוא בדרך הטבע, ואף בזה שיהי' מומחה ידוע בדוק ומנוסה, אבל בדרך נסיי ותפלה לא הותר בשום אופן, אפי' יהי' המתפלל כרבי חנינא בן דוסא, לא ניתן שבת לדחות עבור זה אפילו מלאכה דרבנן מכ"ש דאורייתא. ועיין רש"י (תענית יד, א ד"ה ר' יוסי) לעזרה צועקין על בני אדם שיבואו לעזרה להצילם, אבל לא לצעקה, שאין אנו בטוחים כל כך שיהיה נשמע תפלתנו, לצעוק עליהם בשבת. והביאו הטור

(או"ח רפח ותקעו). ואם בימי חכמי הש"ס רבי יוסי הוא דקאמר שאין אנו בטוחין כל כך שיועיל תפלתנו, אנן מה נענה אבתריה יתמי דיתמי... ובבוא האיש הזה פה ותהום כל הקריה, וכל השומע תצלינה אזניו. ואין בו כל התפארות, זולתי החילול שבת בפרהסיא בכמה עניינים שונים, הוא בלבי כאש בוערת. - מעשה זה רמז עליו המהרש"ם בתשובתו שבפתח דברינו.

והנה לימוד זכות על השולח קויטל לצדיק ועל הצדיק

כאמור בפתח דברינו, נשלח הקויטעל בשבת אל הרה"ק מהר"ש זצ"ל מבעלזא, ומצאנו שחתנו (של הרבי מבעלז) הרה"ק רבי הענך מאלעסק זצ"ל, מתייחס לפרשה זו בסידורו 'לב שמח' (דרך התפלה, יד, ב - טו, א): ועיקר שנאת חינם באה ע"י קנאה וכבוד, וזה מוציא את האדם מן העולם כדאיתא בגמ'. וביותר כשהשוטים מדברים על הצדיקים... והעיקר הביאני לזה, מחמת דראה ראיתי בעוה"ר יש אנשי לשון בעלי מידות גרועות. וע"י מעשה בעל דבר המה מעורבים בין אנשים כשרים, ובזה תופסים להכשרים ג"כ ברשעותם. לכן בשביל כבוד התורה ובשביל כבוד שמים אין ביכלתי לשתוק... עת לחשות ועת לדבר, ולכך אני מוכרח להודיע ולברר הדברים, שאינו ראוי ונכון להרהר על צדיקים, שבזה השם מסייע להם לילך בדרך הישר. וראיתי שתופסין וחולקים על צדיקים, מה ששולחין להם שליח בשבת להתפלל בשביל החולה. וזה בוודאי מותר להחולה כמבואר בהר"ן שאפילו לקרובים מותר לשלוח כדי שלא תטרף דעתו עליו. ומכל שכן אין לך גדול האמונה והבטחון שיש לחולה כשידוע ששולחים להצדיק, מזה עצמו נמשך לו רפואה. וממילא הוא אצלו כסכנת נפשות אם אין שולחין. וביותר להצדיק דאיתמחי גברא, מצינו בגמ' להיתר, והצדיק בעצמו אינו חייב בזה, שאינו מצווה לשום אדם שיבא אצלו בשבת. וראיתי לחכם אחד שדיבר על צדיקים דרך קינטור, שהם מעבירים עם ה' חלילה, ודיבר ולא ידע מה דיבר, כי האמת הוא שבעזרת הש"י הצדיקים אמיתיים הם מעבירים עם השם מכל מיני עמקי מצולות ים.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net